

פרשת שמיני

כ"ח ניסן ה'תשפ"ה

שנה י"ג גיליון כ"ו

החלק הנדרש	מוצאי שבת	סוף קריש לשבת
לעיון ראשון	7:27	8:44/9:28
ברוקליין	7:28	8:42/9:27
ירושלים	6:39	8:39/9:17
בני ברק	6:55	8:40/9:19
אלעד	6:47	8:39/9:18
בית שמש	6:38	8:40/9:18

שבת מברכים: ראש חודש אייר ביום ב' ובוים ג' הבעל"ט
מוולד ביום א' בערב בשעה 8:30 עם 2 חלקים

רחשני

ליקונו מאמרים וחברי חינוך ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

מבעי אם היין יערבב דעתם חלילה, ודאי יאשמו. אבל גם אם יביאם לשמחה, (כי) לא מן היין יש למשוך שמחה לעבודת השם. צריכה היא (העבודת ה') לשמח בעצמותה...

הגה"צ ר' יעקב גלינסקי זצ"ל, והגדת פרשת שמיני בתו"ד

אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור.

ופירש רש"י המתוברים לקרקע אין מקבלים טומאה. ר"ל המחוברים לקרקע למדת ענוה ואנכי עפר (בראשית יח, כו), אין מקבלים טומאה, אף על פי שהם טמאים שכינה ביניהם (יומא נו, א), כי אשכון את דכא (ישעיה נו, טו), מה שאין כן גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל (תהלים קא, ה) כי דוחק כביכול רגלי השכינה (ערכי טו, ב).

זהו שפירש רש"י עוד 'יהיה טהור הטובל בהם מטומאתו', היינו כי זבחי אלקים רוח נשברה (תהלים נא, יט).

הרה"ק ר' ישראל ממודיץ ז"ע, דברי ישראל

טמא הוא לכם.

אמר שיש קליפה ר"ל שיניקתה הוא רק מזה שמדברים בשבת בבוקר בהמרחץ כשהולכים לטובל בהמקוה. ומי שיודע בעצמו שלא יוכל להתאפק מלדבר, מוטב שילך למקוה אחר תפלת שחרית קודם קריאת התורה כי אז בוודאי לא יהיו שם אנשים.

הרה"ק ר' יחזקאל מקוזמיר ז"ע,

תורת הס"ק מקוזמיר ששם החסיד ר' משולם ז"ל בשנת תקפ"ב נדפס בסוף דברי ישראל

את זה תאכלו מכל אשר במים.

בא להזהיר שלא ילמוד תורה אלא ממי שהוא ירא שמים והוא בקי בגמרא שיודע לשוט בים הגדול שהוא גמרא, שאם אינו יודע נאמר עליו (קהלת ט, טו) וחכמת המסכן בזויה, רצה לומר שהוא מסכן מהחכמה שאין בו כל כך, וזהו אמרו אל תיקרי תאכלו אלא תלמדו. מכל אשר במים, אין מים אלא תורה. כל אשר לו סנפיר וקשקשת סנפיר גימטריא ספר נ"י היינו ששים מסכתות, שבגמרא הוא ששים מסכתות עם מסכת כלה, ולזה אמרו חז"ל (שבת קיד, א) כל תלמיד חכם ששואל את דבר ואפילו במסכת כלה ואינו יודע אינו נקרא תלמיד חכם. וקשקשת, שיהא בעל מעשים ומלא מצוות, שהלומד ואינו עושה נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאור העולם, ואסור ללמוד ממנו תורה שנאמר (מלאכי ב, ז) כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא, אמרו חז"ל (חגיגה טו עמוד ב) אם הוא דומה למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיהו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיהו...

הרה"ק בעל השפתי כהן זצ"ל מתלמידי גורי האריז"ל, שפתי כהן עה"ת

והתקדשתם והייתם קדושים.

והתקדשתם והייתם קדושים, לשון מתעשר מתרושש, ה"נ התקדשתם עושה עצמו כאלו הוא קדוש אבל אינו עושה לשמה מכל מקום והייתם קדושים דעוסק שלא לשמה מתוך כך בא לשמה. אבל בטומאה לא כתיב ולא תתטמאו בהם והעובר עבירה שלא לשם עבירה כ"א לשם מצוה כיעל אשת חבר הקיני אמרו חז"ל (בבבא מציעא ע"ב) גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה, על כן אם מתטמא עצמו אינו בכלל ונטמאתם בהם.

הרה"ק מרחן החתם סופר ז"ע, על התורה

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל.

וברש"י, ולזקני ישראל – להשמיעם שעל פי הדבור אהרן נכנס ומשמש בכהונה גדולה ולא יאמרו מאליו נכנס, ע"כ.

ואע"פ שמשנה היה בטוח במאמר הש"י שתשרה שכינה ע"י קרבנותיו וממילא ידעו שעל פי הדיבור נכנס, אפילו הכא היה משה רוצה שידעו זה מיד ולא יהיה בחשד אפילו רגע אחד...

הגה"צ ר' יעקב בהגה"צ ר' בנימין אהרן זצ"ל, תלמיד מובהק מהרמ"א והמהרש"ל, נחלת יעקב על רש"י

ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו וגו' ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם.

הנה כל חטאי ישראל הכתובים בתורה הם להורות דברי תורה לכלל ישראל כדאיתא בגמ' (עבודה זרה ד עמוד ב) לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה וכו' לא דוד ראוי לאותו מעשה וכו' שאם חטא יחיד אומרים לו כלך אצל יחיד ואם חטאו צבור אומרים להן כלך אצל צבור.

וכן ענין נדב ואביהוא הכתוב בתורה הוא להורות יראה ליחיד, שאף שהם היו נקיים אגב אמם כי היתה אחות נחשון בן עמינדב שממנו יצא מלכות בית דוד, ומלך פורץ גדר, יען שהוא בטוח שרצונו הוא רצון השי"ת, לכן היה להם תקופות לסמוך על רצונם שבטח הוא מהשי"ת, אכן בזה הראה השי"ת שלא יעשה האדם שום דבר בלתי כשמבררו שבעתים.

הרה"ק ר' מרדכי יוסף מאיזביצא ז"ע, מי השלוח

ראשיכם אל תפגעו וכו' ולא תמותו ועל כל העדה יקצוף ואחיהם כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה' ואז יהיה מכפרים על הדור מיתת נדב ואביהו יהיה לכפרה על כל עון הדור.

הענין היא דהנה הצדיק מת מפני רעת הדור או לכפר, והנה לפיענ"ד שתיהם אחת הוא. שאם הדור מרגישין בצער הצדיק ובמיתתו וחורין בתשובה אז הוא מכפר, ואם לאו הוא מת כדי שלא יראה ברעת הדור.

וזה שהזהיר לאהרן ולבניו שהם לא ינהגו אבילות, שלא בחטאם מתו, וז"ש ולא תמותו ועל כל העדה יקצוף, והיינו שאם לא יעשו כן וימותו אז יגרמו רעה לכל הדור שעל כל העדה יקצוף, ולכך אמר ואחיהם כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה' ואז יהיה מכפרים על הדור מיתת נדב ואביהו יהיה לכפרה על כל עון הדור.

הגה"צ ר' יוסף שאול נאטאנאן זצ"ל בעל השואל ומשיב, דברי שאול עה"ת מהדורא תניא

יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבואכם אל אוהל מועד ולא תמותו חוקת עולם לדורותיכם.

יש להבין מדוע אסרה התורה את היין על הכהנים בעבודתם באופן מוחלט, והלא אמרו (ברכות נו עמוד א) כל מיני משקים יפים לחלוטין חוץ מן היין... ותלמיד חכם לעולם טוב לו שנאמר (משלי ט, ה) לכו לחמו בלחמי ושתו בייין מסכתי. (וכן) אמרו (יומא עו עמוד ב) למה קרו היין תירוש, זכה נעשה על ידו ראש ושמפקח לבו בחכמה, רש"י, לא זכה נעשה על ידו רש, זכה משמחו ... (וכן) אמרו (מגילה טו עמוד ב) שדעת הזקנים נוחה מיין ישן, והוא טוב להם יותר מהכל. אם כן מדוע אסרתו התורה (ועוד) בעונש מיתה... (רק) חסיבה שהכותנים נאסרו בשתיית יין בבואם אל אוהל מועד, לא

מסקי הלכות

מהלכות ספירת העומר

א. ש"צ קבוע או רב ששכחו לספור יום אחד: ש"צ ששכח לספור יום אחד אינו יכול לומר לאחד השומעים שלא יצא עדיין יד"ח שלא יברך והוא יוציא בברכה (אפילו כשהוא קבוע), אבל רב ששכח לספור יום אחד מותר לו להמשיך לספור בברכה במקום שהמנהג שהרב מברך את ברכת הספירה בקול רם משום כבוד התורה וכבוד הציבור (עיי' שעי"ת סי' תפ"ט סק"ה ובשבה"ל ח"ג סי' צ"ו אות א' וחד"ד סי' קנ"ז).

ב. שאל את חבריו האם היום כך וכך ימים לעומר או ששאל בלשון בתמיהה: שאל את חבריו האם היום כך וכך לעומר או ששאל בלשון שאלה היום כך וכך? גם אם ידע מניין הספירה אלא שכדי לצאת מכל ספק שאל בלשון שאלה לא יצא בכך יד"ח ספירה וצריך לחזור ולספור בברכה (עיי' מבית לוי מועדי השנה פע"ח ס"ח והערה ט' בשם מרן זצ"ל דבלשון שאלה בודאי לא חשיב ספירה ועיי' באחרונות חיים (ספינקא סקי"א) ובדע"ת ס"ד ובכה"ח סקס"א, וגם כשידע מנין הימים ושאל כדי לצאת מכל ספק נראה דלא חשיב ספירה כשהוא בלשון שאלה ודלא כזכור לאברהם שהובא באחרונים הנ"ל).

ג. ספר עם בנו הקטן האם יכול לספור אח"כ בברכה: אב הסופר עם בנו הקטן ימנע שלא לצאת יד"ח ספירה כדי שיוכל לספור בברכה לאחר מכן, ואם לא כיון בפירוש שלא לצאת וספר עמו סתם, אינו יכול לברך על הספירה כשסופר ספירת העומר (עיי' בשבה"ל ח"ו סי' ע"ו א' וכדמכין שלא לצאת הוי כסופר עם הציבור בהש"מ שנפסק בסי' תפ"ט ס"ג שאם מכין שלא לצאת סופר בלילה בברכה, ואם ספר בסתם אף שמכין לחינוך ובאופ"ז מצינו להר"ן בר"ה לג: דאף למ"ד מצוות אין צריכות כוונה אם מתכין למצווה אחרת לא יצא דכוונה מצווה אחת מועכבת מצווה אחרת, מ"מ כיון שבמשנ"ב סי' תקפ"ט ס"ח לגבי תקיעת שופר פסק כה"ר דאם תוקע להתלמד ומכין גם לצאת יצא יד"ח ודלא כהר"ן הנ"ל ש"מ דלא פסקין כהר"ן, וא"כ כ"ש בספירת העומר דרבנן דקיל יותר לענין כוונה כמ"ש האחרונים שם בסי' תפ"ט ס"ג דיש לחשוש שיצא יד"ח, ולכן לא יברך עוד אלא יספור בלי ברכה).

ד. הנוסע בימי הספירה ממקום למקום: ספר ספירת העומר בארה"ב ובא לארץ ישראל ובתחילת הלילה באר"י עדיין לא עברו כ"ד שעות מעת שספר בארה"ב [כיון שהלילה באר"י מוקדם מספר שעות לפני ארה"ב] מותר לו לספור ספירת העומר מיד בתחילת הלילה כיון שהוא יום אחר, וכן מי ששכח לספור באר"י ונסע לארה"ב והגיע לשם מבעוד יום ונזכר וספר ביום בלא ברכה מושיך למחר לספור בברכה (מבית לוי מועדי השנה פע"ח בשם מרן זצ"ל ועיי' כה"ג בשבה"ל ח"ב סי' צ"ג ובחד"ד סי' צ"ח אות ג' לענין ז"ו).

בידורי הלכות

נעשה בר מצווה בתוך ימי ספירת העומר האם יכול להמשיך לספור בברכה לאחר הבר מצווה

שהגדיל אי נימא דמה שספר בקטנותו כשהיה פטור עולה לו שיתחייב להמשיך לספור, והביא ראיה לחייב מדברי המרדכי במגילה סי' תשצ"ח (הובא במג"א סי' רס"ז סק"א) דכ' שרבינו טוביה הוכיח מהא דמועיל קידוש שעשה בער"ש מבעוד יום למ"ד תוספת שבת מדרבנן לפטור חיוב קידוש דאורייתא דליל שבת, ש"מ דהמחוייב מדרבנן מוציא המחוייב מה"ת כשיכול המחוייב מדרבנן להגיע לידי חיוב דאורייתא (דהרי יכול לקדש בלילה כשהייב מה"ת), דלפ"ז ה"נ בנדו"ד יוצא הקטן לאחר שהגדיל בספירה שספר כשהיה חייב רק מדרבנן כיון שיכול להגיע לידי חיוב דאורייתא כשיגדיל, [ועיי' בשו"ת מנחת אלעזר ח"ג סי' ס' שכ' דכל ספק המנ"ח הוא רק למ"ד ספירה בזה"ל מה"ת אבל לדין דקיי"ל דבזה"ל הוא מדרבנן לא נסתפק כלל דגם הספירה לאחמ"כ הוא מדרבנן].

ועיי' בשו"ת כתב סופר חאו"ח סי' צ"ט דלאחר כל המו"מ מסיק דלדין דקיי"ל דספירת העומר בזה"ל מדרבנן יצא הקטן במה שספר בקטנותו ויכול להמשיך לספור בברכה דלהלכה קיי"ל כתוס' (ברכות מ"ח ד"ה עד שיאכל) דהחיוב משום חינוך הוא גם על הבן ולא רק על האב ונמצא שחייב בקטנותו מדרבנן ויוצא במה שספר כשהיה קטן שיהא נחשב כתמימות מדרבנן גם לאחר הבר מצווה, ועיי' שו"ת דר"ל דאפילו למ"ד ספירה דאורייתא (ולתוס' הנ"ל דקיי"ל כוונתה אין המחוייב מדרבנן מוציא למחוייב דאורייתא) מ"מ לענין תמימות י"ל דמהני דסוכ"ס כיון שספר מתחילת הספירה הו"ל תמימות אלא שכיון שאין לו ראיה לזה לא רצה לסמוך ע"ז, ועיי' בשו"ת מהר"ם שיק חאו"ח סי' רס"ט שהקשה על ראיית המנ"ח מהמרדכי הנ"ל ונדחק ליישובו ומ"מ מסיק דאפי' אם נימא דהעושה מצווה כשהוא מחוייב מדרבנן אינו מועיל לצאת כשנתחייב מה"ת מ"מ לענין תמימות יש להחשיבו כיון שמ"מ עשה הקטן מצווה כשספר בקטנותו (דגם מי שאינו מצווה ועושה נוטל שכר), ובמהר"ם שיק על תרי"ג מצוות מצווה ש"ז סק"ג הקשה ג"כ על ראיית המנ"ח וכתב לבסוף דלעולם י"ל דאף אם אין המחוייב מדרבנן מוציא לדאורייתא מ"מ י"ל דמיקרי תמימות אף אם אין מצווה כלל בספירתו שכיון שספר כל הימים הו"ל תמימות ולכן כשנעשה מחוייב במצוות יכול לברך אלא שאין לי ראיה לזה [וכאן לא הצריך שייחשב עכ"פ כמצווה כפי שכתב בתשובות והוא כסברת הכתב סופר הנ"ל], ועיי' בשו"ת מנחת אלעזר ח"ג סי' ט' שהביא דברי המנ"ח והאבנ"ז הנ"ל ותמה דאינו מבין כלל במה נסתפקו דכיון דספירה בזה"ל מדרבנן וגם חיוב הברכה הוא רק מדרבנן א"כ מדוע לא ימשיך לברך גם אחר שנעשה גדול ומסיק דפשיטא שימשיך לברך אם ספר כל הימים קודם שהגדיל.

ולכן פסקין להלכה וכן נהוג עלמא שאם ספר הקטן כל הימים לפני שנעשה גדול יכול להמשיך לספור בברכה לאחר הבר מצווה.

שאלה: קטן שנעשה בן בר מצווה בתוך ימי הספירה וספר ספירת העומר בכל הימים עד יום זה, האם יכול להמשיך לספור בברכה לאחר שנעשה בר מצווה?

תשובה: שאלה זו נידונה באריכות בספרי שו"ת האחרונים ומפני קוצר הגליון נכתוב רק את עיקרי הסברות שכתבו הפוסקים להתיר ולאסורא.

דיעות הפוסקים האוסרים להמשיך לספור בברכה

הברכי יוסף בסי' תפ"ט אות כ' הביא מושו"ת פרי הארץ ח"ג סי' א' שקטן שהגדיל בתוך ימי הספירה מונה בשאר הימים בלי ברכה והובאו בדבריו בשע"ת שם סק"כ [וכ' השע"ת שדבר זה אינו שייך לדין שהקטנים שהגיעו לחינוך סופרים ספירת העומר ומכ"ש מופלא הסמוך לאיש (ולכן גם כשהגדילו בתוך ימי העומר ממשיכים לספור בברכה), ואם לא ספר עד שהגדיל וכבר עברו מימי העומר פשיטא שאינו יכול לברך עכ"ל], ועיי' בפרי הארץ שלאחר שהוכיח באריכות שמצוות הספירה לדין היא מצוה שזמנה נמשכת מיו"ט א' דפסח עד שבועות כ' דלפ"ז דומה נדו"ד להבדלה שזמנה נמשכת עד יום ג' (ואי"ז תשלומין למוצ"ש) ולכן אונן שהיה פטור מהבדלה במוצ"ש מבדיל ביום א', וא"כ ה"ה הכא בקטן שהגדיל אין מה שלא היה מחוייב בתחילת ימי הספירה פוטר אותו מלספור אח"כ, אלא שלבסוף כ' דאי"ז דומה לנדו"ד דהתם מקיים המצווה בשלימות כשמבדיל ביום א' אבל בספירת העומר דקיי"ל דבשכח לספור יום אחד אינו סופר בברכה בשאר הימים נמצא דאינו מקיים המצווה בשלימות כשנתחייב במצוות בתוך ימי הספירה וממילא אינו יכול לברך [והמועין בדבריו שלא דן כלל אם הספירה שספר בקטנותו מצטרפת וכן מודכת שם שגר שנתגיר בימי הספירה דומה לקטן שהגדיל, יראה שצדק דברי השע"ת הנ"ל שכתב דהפרי הארץ מיייר בקטן שלא ספר קודם שנעשה בר מצוה], ועיי' באבני נזר או"ח סי' תקל"ט שכ' ג"כ לאסור להמשיך לספור בברכה שהדבר דומה להמבואר בר"ה כת. במי שנשתטה ואכל כזית מצה בליל הסדר בעת שטותו ונתרפא בליל הסדר שחייב לאכול שוב פעם כזית מצה, ומצינו ב' טעמים בסיבת הדבר, ברמב"ם פ"ו מו"ח חו"מ ה"ג מבואר שהוא משום שבשענה שאכל היה פטור מן המצוות ולפ"ז ה"נ בקטן שספר קודם שנתגדל אין מה שספר בקטנותו נחשב למצווה כלל ונחשב כאילו לא ספר, ובטורי אבן שם כ' דהטעם הוא משום שהאכילה בעת שטותו נחשבת כמתעסק בעלמא ודמיון לקטן ששחט עולה ששחטו פסולה אפילו אם שחטו לשם עולה, וא"כ ה"נ ספירת הקטן בעת קטנותו נחשב למתעסק דכיון דמצוות צריכות כוונה לא מוכח ממה שספר שנתכוון לשם מצווה דמה שמבשר אינו מעצם הספירה ולכן אין ספירתו עד שנעשה בן י"ג נחשבת לספירה כלל עכ"ל.

דיעות הפוסקים המתירים להמשיך לספור בברכה

במנחת חינוך מצוה ש"ו נסתפק בנדו"ד א' מחוייב הקטן להמשיך לספור מה"ת לאחר

הילולא דצדיקא

הרה"ק
רבי אברהם דוב בער
מחמלניק זי"ע

גלב"ע
ב' אייר
תקע"ב

אלה תולדות

רבינו הרב הגאון הגדול המפורסם, איש אלקים, קדוש יאמר לו, חסיד ועניו אמיתי, עץ חיים, פי חכם, נרו יאיר, ברוך שמו, (הנוסח להסכמת רבינו על מדרש שוחר טוב תהלים מהדורת פולנאה), הרב המאור הגדול, החריף ובקי, המופלג בתורה ובחסידות, (שער הספר תולדות יעקב יוסף מהדורת פולנאה), הרב הגאון החסיד, בוצינא קדישא, (הסכמת רבינו על ספר אור המאיר מהדורת פאריצק תקע"ה [ותימה שהשמיטוהו המדפיסים בכל המהדורות, וכן מן התימה שרבינו כתב הסכמה לספח"ק נועם אלימלך, וגם אותה השמיטוהו המדפיסים בכל המהדורות]), הגאון המפורסם, חריף ובקי בחדרי תורה, חסיד ועניו, מופת הדור, נ"י ע"ה פ"ה, בוצינא קדישא, איש אלקים, קדוש יאמר לו, (הסכמת רבינו על ראשון לציון להאזה"ח הק' מהדורת פולנאה), גדול קדוש ישראל, צדיק יסוד עולם, (עלים לתרופה למהר"ת מכתב קסד), שבמשך עשרה דורות לא פסקה מהם הוראה לישראל, (אהלי שם), ועליו העיד הרה"ק מרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב הק', שאינו לומד תורה אלא לשם שמים בלתי לה' לבדו בלי שום פניות כלל ועיקר, (אור יקרות ח"א עמוד קטו), ה"ה רבינו הרה"ק רבי אברהם דוב אויערבאך זצ"ל אב"ד פולנאה וחמלניק זצ"ל, שם אבי רבינו וכן שנת לידתו אינם ידועים והם לוטים בערפל לע"ע.

כשהגיע לפרק האיש מקדש, רבינו שהיה עני מרוד, וביותר שהיה יתום מאביו ואמו ולא היה לו כסף להעביר לנדוניא כלל, אך שמע צדקתו הגיע להרה"ק מרן הבעש"ט הק', והציע הבעש"ט הק' לתלמידו הגדול הרה"ק רבי יעקב יוסף בעמח"ס 'תולדות יעקב יוסף' זצ"ל שייקחנו לו לחתן לבתו הצדקנית, רבי יעקב יוסף כשמעו הצעת רבו מיד הסכים עמו, מאחר שגם שמעו על גודל התמדתו בתורה הגיעה לאזניו, ולקחו לו לחתנו, ונולדה לו ממנה עוד כמה ילדים.

לימים ביקש רבי יעקב יוסף מרבו הבעש"ט, מכיון שחתני הגדול עדיין לא זכה להתקרב לאור החסידות ולהיות לו ידיעה בדרכי הבעש"ט הק', ולכן נפשי בשאלתי שיואל נא מ"ר לקרבו לאור החסידות, אמר לו הבעש"ט "וונגער-מאן" בא עמי למקוה, וכך הלכו שניהם יחד למקוה, וכאשר ראה את טבילת הבעש"ט הבין גודל מדריגתו בקודש ומני אז התקרב והתדבק בדרך הבעש"ט הק', עדי נעשה מתלמידו הגדולים. ומגדל דביקותו ברבו הגדול ובהשיגו עבודת הטבילה, התחיל גם הוא לעבודה הנשגבה של טבילה במקוה, אפילו כשהיו צריכים לשבור הקרח בימות החורף, אך דבר זה לא עלתה ארוכה, מאחר שנחלה רבינו מאוד מעבודה זו, והזהירו רבו הבעש"ט הק' שלא יוסיף עוד בעבודה רבה זו. (ארץ החיים [ליברזון] אות לז).

לימים כאשר נפטרה אשתו הראשונה, הציעו לו שיקח לו לאשה את בת גיסו יתומה מאמה שנתגדלה בבית זקינה – תמיו הרה"ק 'תולדות יעקב יוסף', (כי בתו של

הרה"ק התולדות נישאה להרה"ק רבי צבי בן הרה"ק רבי חיים צאנזער זצ"ל מגדולי חכמי הקלויז שבבראד, ונפטרה בצעירותה, והשאירה בת קטנה שנתגדלה בביתו של זקינה ה'תולדות' כדי לטפל ולחנך את הילדים. והיות שהרה"ק מחמלניק רצה עוד לישב קעסט ולא לקבל עליו רבנות, ולהרה"ק התולדות ה' קשה לקבל ע"ע לתת קעסט היות שהיה כבר מטופל בבנים, לא רצה השידוך. אך רבו הק' הבעש"ט רצה שהשידוך יצא לפועל, ולזה קיבל הוא ע"ע שיאכלו על שלחנו משך שנה הראשונה לנישואיו. וכך זכה רבינו לאכול על שלחן רבו משך שנה תמימה, עד שלא היה מיסב לסעודה עם רבינו לא היה מיסב עמו, אך הזהיר את מקורביו שלא יקראו לרבינו רק בשעה שיראו אותו נוטל ידיו לסעודה, באמרו אינני רוצה לבטלו מלימודו אפילו לרגע קט, כי תורתו יקרה בעיני כיון שהיא תורה לשמה, (אור יקרות ח"א עמוד קטו). ומזיווג זה השני היו לו עוד ילדים, וביחד היה לו יותר מעשרה ילדים.

וכשנפטר הבעש"ט זי"ע נסע הרב הנ"ל על ציונו ער"ח וכשבא בחזרה מן הציון נכנס להרב הק' ר' ברוך'ל והרב ר' ברוך לקח הכלי לנטילת ידים לסעודה ואמר לו להרב הנ"ל שיטול ג"כ הידיים לאכול. והשיב לו, שמעתי מזקנכם הבעש"ט להתענות עד המולד ואמר לו הרב הק' ר' ברוך באותה הרגע ה' אצלי א"ז הבעש"ט ואמר לי שלא יתן לכם להתענות ותכף אכל הרב הנ"ל ג"כ, (ארץ החיים [ליברזון] אות לח).

תמים תהיה עם ה"א

פעם אחת כאשר שבת רבינו רבי אברהם דוב אצל מחותנו הרה"ק ה"ר ברוך'ל ממעזבון זצ"ל [כי הרה"ק רבי יעקב פנחס אב"ד לעטיטשוב זצ"ל בן רבינו היה חתנו של הרה"ק ה"ר ברוך'ל ממעזבון זצ"ל], והיה ה"ר ברוך'ל מדבר בתוך הסעודה שצריך לשלוח שלוחים עם מעות אל פטרבורג וכו' כדי להעביר רוע הגזירות שהיו זוממים חדשים לבקרים לגזור על בני ישראל, ורצה ה"ר ברוך'ל שגם מחותנו רבינו יסכים עמו על הדבר, לזרז את העולם להשתדל בדבר. אבל רבינו לא אבה לשמוע לרעיון זה, וכל מה שהיה הרה"ק מדבר אליו בענין הנ"ל היה אומר לו: הלא יש מנהיג לבירה, ה"ה הקב"ה בכבודו ובעצמו ולמה צריך לנו השתדלות וכו'.

ואחר שיצא רבינו מבית הרה"ק והלך לאכסניא שלו, בא אליו חתנו הנ"ל בן הרה"ק, ואמר לו, אבי יש לו תרעומת עליך, מאחר שהוא מבקש שאתה תסייע לו בענין הנ"ל, ותמיד הנך מסרב בדבר! מא רלו רבינו בפשיטות, הלא גם בדבר זה יש מנהיג לבירה, וזה גופא שיש לו תרעומת עלי הוא גם כן הנהגת הש"י שהוא מנהיג כך שהיה לו תרעומת עלי, ומה אני יכול לעשות. אח"כ כשהציע חתנו לפני אביו הרה"ק דברי רבינו, פתח ואמר, מה יכולים אנו לעשות לאיש כזה, כל מה שיעשו לו יאמר על הכל שזהו גם כן מהנהגת הש"י... [ובודאי שאין לנו עסק כלל בשיחת ת"ח קדושים אלו], (אמרי

פנחס השלם ח"א עמ' תי אות כט).

ועד"ז מסופר בספר 'אור הגנוז' שפעם אחת כשהי' הרה"ק ר' אברהם דוב מחמלניק זצ"ל עוסק בתורה באו אנשים אליו ודיברו אתו להסבירו שצריך להפסיק מלימודו לראות להשיא את בתו שהיא כבר גדולה בשנים. שמע דבריהם, וענה להם:

כתיב בפרשת וישלח (לב, כד) 'ויאבק איש עמו', דהיינו היצר הרע לוחם עם האדם ורוצה לבלבל אותו מעבודתו בתורה שהי' צריך לעסוק בפרנסה, 'וירא כי לא יכול לו', היינו שרואה שאינו יכול לבלבל בשום אופן, אז מה עושה שוב היצר הרע, 'ויגע בכף ירכו', הוא בא אליו עכשיו בטענה אחרת שהי' יש לך בנים גדולים וצריך להשיאן ומוכרח עתה להתבטל מהתורה, ואז 'ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו', היינו שבזו הטענה מתגבר עליו ובודאי הוא מוכרח להתבטל, אבל 'ויזרח לו השמש' כאשר עבר את פנואל', היינו כאשר זרח עליו אור השכל, כאשר עבר את פני-אל, והתיישב בעצמו ואמר 'והוא צולע על ירכו' בתמימה?, רצה לומר אני אבלבל את עצמי בשביל הבנים ח"ו, ותיכף אחר שאמר להם את זה חזר ללימודו והתחיל לומר אמר אביו וכו'...

עושה נפלאות

סיפר הגה"ח ר' חיים לייב אויערבאך זצ"ל, ידוע שבאוהל הקדוש בעיר פולנאה, טמונים שם הרה"ק המוכיח מפולנאה זי"ע יחד עם הרה"ק 'תולדות יעקב יוסף' מפולנאה, יחד עם עוד איש פשוט, והפליאה ידוע. אך מחמת איזה סיבה חתמו לו לאותו יהודי שבבוא יומו ייקבר הוא יחד עמהם באוהל הקדוש. ומסופר שכשנפטר כתב היהודי בצוואתו שיניחו אותו באוהל, וצירף לזה את הכתבים החתומים ע"י שני הצדיקים. וכשבאו הח"ק לקבורו ראו שאין המקום מספיק לעוד קבר, ולא ידעו מה לעשות. בתקופה ההיא היה הגה"ק מחמלניק זי"ע אב"ד פולנאה שהיה חתנו של ה'תולדות' כאמור, על כן הלכו אליו הח"ק, והוא יצא אל האוהל והניח את הכתבים החתומים על קבריהם של המוכיח והתולדות זי"ע ואמר, "קיימו ואשרו את שטרותיכם", ואח"כ צויה לכל העומדים שם שיצאו. אח"כ כשחזרו כעבור שעה קלה ראו שהקירות נטו לצדדים ומתוך כך נעשה מקום נוסף להיהודי הנ"ל, והי' לפלא. (שאל אביך ויגדך ח"ו)

הוא היה אומר

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' (במדבר ב, כ). בה ביאר הרה"ק ר' אברהם דוב מחמלניק זצלה"ה, אם איש ישראלי מטה מדרך הצלחתו ר"ל, בל יזעף לבו על הש"י ח"ו, רק יענה ויאמר 'זה הדבר אשר צוה ד', כי היא גזירת המקום ברוך הוא, וצריך לקבל באהבה רבה, ולברך על הרע מעין הטובה בשמחה, וכאשר יעשה כן אני מבטיחו אשר יעלה על במתי הצלחה א"ה. (ארץ החיים [ליברזון] אות לז).

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

חסד-אהבה

הדור נאה זיו העולם – נפשי חולת אוי חולת אהבתך אוי אהבתך -- יענקלה וישב בסעודת רעוא דרעוין ורואה איך ר' זלמן חיים מתייפח בבכי ודמעות, ועיניו מתחננות נפשי – נפשי חולת אהבתך -- וחושב בדעתו הרי שמעתי שמדת החסד שאנו מסיימים בשבוע זה בספירת העומר, בו אנו עובדים על עניני אהבת ה', וזה כנראה הטעם שר' זלמן חיים כל כך מתעורר בנינו זה, אבל מה הכוונה 'חולת אהבתך', ובכלל איך עובדים את ה' במדת אהבה. בהשקט יענקלה עוזב את מקומו ומתיישב ליד ר' זלמן חיים ושוטח לו בלחש את שאלתו ומבקש ממנו שבעת שמעורר את החברים בשיחתו הנלהבה בשלש סעודות יפרש את שיחתו.

ר' זלמן חיים מלא בשמחה לראות את יענקלה שאינו מוניה שאיפותיו אלא כל העת מתאוה לעלות ולהתעלות מעלה מעלה, אמנם הוא לא כל כך חשב לדבר על זה רק לעורר בכמה דברים הצריכים תיקון, אבל אם המקבלים חפצים לשמוע אז ברור שהפרה רוצה להניק.

ר' זלמן חיים מתחיל בדיבוריו השווים לכל נפש, שזה צריך כל בחור לדעת שעניניו מדות והספירות שייך לכל אחד ואחד מרום דרגין עד סוף דרגין, שיש בזה סודות עמוקים הידועים ליודעי ח"ן, ויש בזה ג"כ דברים פשוטים השייך לכל אחד ואחד, ובדרכי העבודה מצווה כל אחד ללמוד איך עובדים את הבורא בכל מדה וכלשון קדשו של הרה"ק האוהב ישראל מאפסא זיע"א (ליקוטים חדשים), כי כל אדם מחויב לעבוד את השי"ת באלו השבעה מדות. **א' אהבה לאהוב את השי"ת ואת תורתו ומצותיו בכל נפשו ולעשות צדקה וממילות חסדים.** ב' יראה. ליראה ממנו ית'. ג' תענוג היינו שיהיה מכל עבודתו תמיד תענוג לו ית'. ד' ניצוח. ה' הוריה. היינו שיהיה להשי"ת תמיד על כל ניסיו וישועותיו. ו' חי עולמים היינו לקשר כל העולמות להשי"ת שיתן להם חיות, ובעבור זה נקרא הקב"ה חי עולמים שהוא מחיה את כל העולמות. ז' מלכות, פ"י שיראה תמיד בעצמו אם עשה איהו עבודה ולא ירגיש בעצמו שהמליך עליו השי"ת בכל גופו ובכל איבריו וגידיו אין עבודתו נחשבת לכולם, רק יראה כ"א שיעשה עבודתו בהתלהבות והתחזקות גדול ויירגיש שהמליך עליו משה"מ הקב"ה על כל גופו וכל איבריו וכל עבודתו לא יהיה רק לה לבדו. ע"כ לשוננו הק'.

ר' זלמן חיים ממשיך בדיבוריו הנפלאים כשהוא מרעף טללי תחי' על צעירי הצאן הרי ברור לכולנו שהאהבה ישראל ידע גם ידע כל הסתרי תורה שיש באלו הספירות, וגם כאן בדבריו הק' שלמדנו ודאי הסתרי סודות נעלמים, עם כל זה דיבר אלינו בשפה ברורה ופשוטה איך לנו לעבוד את השי"ת במדות אלו.

והנה מדת החסד הוא מדת האהבה, ועיקר עבודתו לשמור על מדת האהבה שיהיה רק באופן הראוי והמותר לקיים מצות אהבת ה', ולא ח"ו להוריד האהבה למקומות הנמוכים. וכדברי רבינו אור שבעת הימים הבעש"ט הק' המובאים בסה"ק מאור עינים בכמה מקומות וז"ל ק' ואיש אשר יקח את אחותו וגו' חסד הוא" אמר הבעש"ט ואיש אשר יקח את אחותו חסד הוא, הנה מי שהולך אל הערוער ר"ל הלא הוא מחמת אהבה שבו, הלא האהבה הוא חסד הוא, המדה שבבורא יתברך שמו, ועתה עושה בזה רעה ומוריד את האהבה בכיכול במקום מוטון. עכ"ל ק'.

ר' זלמן חיים זועק, ועל זה אנו בוכים ומתפללים נפשי חולת אהבתך שהאהבה שלנו חולה, אין אנו יודעים איך להשתמש במדה הק' מדת החסד, ובמקום להשתעשע באהבת ה' ובשעשועי התורה, אנו אוהבים דברי הבל ורעות רוח, ואף דברים אסורים רח"ל.

יענקלה מתבונן בדברים אלו ומחיה נפשו אוי כמה פשוט, וכמה לא פשוט. כמה פשוט להבין איך אנו צריכים לעבוד את ה' במדת החסד, וכמה לא פשוט להגיע לגרעא שהאבתנו רק לבורא ית"ש ולמצוותיו ותו לא. אחר של"ש יענקלה שם לב איך שבחור אחד מבני העלי' ניגש לר' זלמן חיים עם ספר ומראה באצבעו על הנכתב, ור' זלמן חיים כולו להבה חוזר על הדברים עוד פעם ועוד פעם יענקלה כבר הספיק להבי שאסור להפסיד רגע כזה וחיש מהר אין להציץ ולשמוע על ה מדברים שם והנה שומע את דברות קודש הרה"ק בעל האורח לחיים מוולושוב פרשת חיי שרה וז"ל ובאדם נכלל כל העשר ספירות, כי השלוש ראשונות המה בחי' מוחין שלו, והשבעה מדות אהבה ויראה והתפארת וניצוח וכו' צריך לעבוד בהם השי"ת לבד ולא לעצמו, ולא לאהוב שום דבר הגשמי רק אהבת הבורא וכן בכל דבר. כמו שאמר דוד המלך ע"ה לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת וכו' והי' נתון כל מדותיו אל השי"ת לבד, ולא לכוין בשום דבר מהמדות ופשיטא כמוחין שלו בשביל הנאת הגוף, רק לעבוד בו השי"ת, ולעשות יחוד מדת מלכות ע"כ לשוננו הק'. ר' זלמן חיים ממשיך ואומר יסוד זה מפורש בכל ספרי רבותינו רועי החסידות, וכמה היינו ורועים להמשיך עוד בעבודה של מדת החסד אבל מה נעשה שאנו מסיימים היום את ספירת החסד ועוברים למדת הגבורה עם כל זה עלינו לקחת משבוע זה אהבת ה' לכל השנה כולה.

כח ניסן - הלכות אסורי רכילות - כלל ב

בָּלָל ב' – בְּכָלֵל זֶה יִבָּאֵר הַדִּין דְּאִפִּי תִלְתָּא לְעִנְיֵן רְכִילוּת, וְעוֹד שְׁאָר פְּרָטִים, וְבוֹ ד' סְעִיפִים:

א. אָסוּר לְסַפֵּר רְכִילוּת, אֲפֹלוּ בְּפִנֵּי יָחִיד, וְכָל שָׂכָן בְּפִנֵּי רַבִּים.

ב. אֲפֹלוּ אֶבֶק רְכִילוּת (כְּפִי מִה שְׁנִבְאָר לְקַמֵּן בְּכָלֵל ח' מִה נִקְרָא אֶבֶק רְכִילוּת) גַּם בֵּן אָסוּר לְסַפֵּר בְּכָל גִּנְיָ. וְאֲפֹלוּ אִם הִדְבּוּר שֶׁלוּ שְׁמִסְפֵּר לוֹ, מִה שְׁאָמַר פְּלוֹנִי עָלָיו, יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי פָנִים, אִם הוּא אֹמֵרָהּ בְּאִפֵּן דְּמוּכָה, שְׂכֻנָּתָהּ הָרָאשׁוֹן הִיָּתָה לְגִנְתּוֹ, בְּיִדְאֵי אָסוּר בְּכָל גִּנְיָ, וְאֲפֹלוּ אִם הוּא מוֹצִיא זֶה מִלְּשׁוֹנוֹ, בְּעִנְיֵן דְּנוֹטָה יוֹתֵר כְּפִירוֹשׁ הָאֲחֵר שֵׁישׁ בְּדִבְרֵיו, שְׂכֻנָּתָהּ הָרָאשׁוֹן לֹא הִיָּתָה לְגִנְתּוֹ, אִף עַל פִּי בֵּן אִם הוּא מְכִיר אֶת טְבַעוֹ שֶׁל זֶה הַשֵּׁנִי, שֶׁהוּא אִישׁ נֶרְנָן, (הִיָּנִי, שֶׁהוּא דִּן אֶת חֲבֵרוֹ לְכַף חוֹב תְּמִיד, וְכָל מִה שְׁחִבְרוֹ עוֹשֶׂה, אוּ מְדַבֵּר, הוּא אֹמֵר שְׂכֻנָּה רַק לְהַתְנַגֵּד לוֹ בְּזֶה, כְּמוֹ שֶׁתֵּבַב בְּשִׁעְרֵי תְּשׁוּבָה לְרַבְּנֵי יוֹנָה), אוּ שֵׁישׁ לְבַד זֶה קֶצֶת שְׁנֵאָה בִּינֵיהֶם מִבְּבֵר, וְאִישׁ בְּזֶה אֵינוֹ צָרִיךְ רַק לְמַצֵּא עֲלִילָה עַל חֲבֵרוֹ, אָסוּר בְּכָל גִּנְיָ.

כמה הלכות נחוצות

טענה בקנין ואמר טל ומטר, חוזר ומתחיל בדרך עלינו. ואם לא נזכר עד לאחר שאמר את הפסוק יהי לרצון, חוזר לראש התפלה.

קיצור שולחן ערוך סימן יט סעיף ז
בחזרת תפלת שלח הצבור, פיון ששליח הצבור כבר התפלל בפני עצמו בלחש ואינו חוזר את התפלה רק בשביל השומעים, לכן **צריכין שיהיו זקוקא תשעה שומעין ועונין, שלא תהינה ברכותיו לבטלה** (ולא דמי למה שכתב סימן ט"ו סעיף ז'), ולכן כשיש מניין מצמצם, **צריכין להשגיח שלא יתחיל שליח הצבור חזרת התפלה, עד שיגמרו פלן תפלותיהן שיוכלו לענות.**

שליח הצבור צריך להזהר כשהוא מסים ברכה אחת, **שלא להתחיל ברכה שניה, עד לאחר שאמר רב הצבור אמן.** ואם התחיל תפן ברכה אחרת, כגון שסיים מגן אברהם והתחיל מיד אתה גבור, אזי פיון שהתחיל לומר אתה גבור, שוב אין אומרים אמן, ונעש בטול אמן אז הוא עליו (עבודת הקדש סוף סימן ט').

קיצור שולחן ערוך סימן כ סעיף ב' ג'
חייב על האדם לומר קדשה עם הצבור, ונס אמן שלאחר הקל הקדוש ושאחר שומע תפלה, הוא גם כן חייב כמו קדשה, וכן הקדישים שאומר שליח הצבור חייב הוא לענות עליהם, וכן במודים הוא חייב לשחות עם הצבור...

קיצור שולחן ערוך, שם סעיף יא בת"ד